

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over

a) de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "Een industrieel plan voor de Green Deal voor het nettonultijdperk"

(COM(2023) 62 final)

en b) het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader van maatregelen ter versterking van het Europese ecosysteem voor de productie van nettonultechnologieproducten (verordening voor een nettonulindustrie)

(COM(2023) 161 final — 2023/0081 (COD))

(2023/C 349/27)

Rapporteur: **Sandra PARTHIE**

| | |
|--|--|
| Raadpleging | a) Europese Commissie, 27.3.2023 b) Europees Parlement, 8.5.2023 b) Raad, 11.5.2023 |
| Rechtsgrond | a) Artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie b) Artikel 114 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie |
| Bevoegde afdeling | Interne Markt, Productie en Consumptie |
| Goedkeuring door de afdeling | 29.6.2023 |
| Goedkeuring door de voltallige vergadering | 13.7.2023 |
| Zitting nr. | 580 |
| Stemuitslag | |
| (voor/tegen/onthoudingen) | 193/3/3 |

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. De Europese Unie (EU) moet een industriële locatie blijven. De EU moet haar plaats als wereldspeler zelfbewust innemen en vaststellen welke politieke middelen, maatregelen en instrumenten zij nodig heeft om sneller, innovatiever en opnieuw aantrekkelijk voor investeerders te worden, zonder afbreuk te doen aan haar sociale en milieuwwaarden, zoals een goed functionerende sociale dialoog en socialezekerheidsstelsels, eerbiediging van de rechtsstaat en stabiele instellingen.

1.2. De mondiale economische context is voor de EU veranderd, waarbij het multilaterale, op regels gebaseerde systeem in verval is geraakt en het protectionisme toeneemt. De concurrentie om internationale investeringen is heviger geworden, niet in het minst door de Amerikaanse Inflation Reduction Act, maar ook door de fellere concurrentie om grondstoffen, de ontwikkeling van de energieprijzen en veranderingen in de opzet van de mondiale toeleveringsketen. De EU moet derhalve haar beleidsprioriteiten heroverwegen om haar structurele en duurzame concurrentievermogen te verbeteren. Gezien de noodzaak om het concurrentievermogen van Europese bedrijven te verbeteren moeten de besluitvormingsprocessen van de EU worden voorzien van een concurrentievermogenstoets waarmee een evenwicht tussen de economische, de sociale en de milieudimensie van de besluitvormingsprocessen voor wetgevingsvoorstellen wordt gewaarborgd.

1.3. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) is ervan overtuigd dat de Green Deal, het digitale decennium en de industrie-, ruimtevaart- of automobielsector in de toekomst niet succesvol kunnen zijn zonder een sterke industriële basis. Dat zal evenmin mogelijk zijn zonder zekere en duurzame bronnen van kritieke grondstoffen. Het EESC vraagt dringend om een audit om na te gaan hoe de EU haar waardeketens kan beheersen en verbeteren en buitensporige afhankelijkheden kan vermijden.

1.4. Het EESC onderstreept dat we de klimaatdoelstellingen voor 2050 niet kunnen halen als we geen concurrerende circulaire economie tot stand brengen. Europa moet dus manieren vinden om efficiënter met hulpbronnen en materialen om te gaan door op grote schaal maatregelen te nemen om de vraag te beperken: ecologisch ontwerp en circulariteit, energie-efficiëntie, versterking van de duurzaamheid van producten en ondersteuning van doelgerichte innovatieve praktijken en technieken.

1.5. Waarborging en verdere ontwikkeling van een gevarieerde industriële sector, met een breed scala aan sectoren en producenten en “industriële ecosystemen”, waaronder kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) en actoren van de sociale economie, moet het uitgangspunt van het Europese industriebeleid zijn. Het is belangrijk te voorkomen dat de aandacht te zeer wordt toegespitst op het bevorderen van bepaalde technologieën en op het kiezen van vermeende “winnaars” door middel van regelgeving. In plaats daarvan is een alomvattend beleid ter ondersteuning van innovatie en onderzoek nodig.

1.6. Het EESC verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat het industrieel plan van de EU bijdraagt aan het scheppen van hoogwaardige banen met eerlijke arbeidsvoorwaarden en een goed salaris, en daarnaast democratie op de werkplek, collectieve onderhandelingen en de naleving van collectieve overeenkomsten bevordert.

1.7. Overheidsopdrachten en beslissingen over de verdeling van overheidsmiddelen zijn belangrijke instrumenten om het industriebeleid te sturen. Er moet voor worden gezorgd dat de respectieve besluiten van de EU-lidstaten, met inbegrip van staatssteun en subsidies, gericht zijn op regionale ontwikkeling en niet de interne markt verstoren of de economische convergentie en sociale cohesie in de hele EU in gevaar brengen. Het EESC hekelt het feit dat in de huidige Commissievoorstellen inzake het industrieel plan voor de Green Deal en de verordening voor een nettonulindustrie hiermee onvoldoende rekening wordt gehouden.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De EU moet een industriële locatie blijven. Het EESC pleit voor een regelgevingskader dat industriële productie in de EU op duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze aantrekt, mogelijk maakt en doet toenemen. Deze oproep geldt niet alleen voor nieuwe technologieën, maar ook voor de maakindustrie, die o.m. voor de veerkracht van de Europese economieën en toeleveringsketens van cruciaal belang is.

2.2. Het bruto binnenlands product (bbp) toont aan dat het Europese concurrentievermogen achteruitgaat: in de jaren 2000 bedroeg het bbp per inwoner in de EU ongeveer 70 % van dat in de VS; momenteel is dat nog maar iets minder dan 66 %. In 1999 vond slechts 5 % van de bruto-investeringen in de wereld plaats in China; in 2020 was dat 29 % — meer dan elders. In de VS en de EU is het aandeel in dezelfde periode aanzienlijk gedaald — in de VS van 29 % naar 20 %, en in de EU van 23 % naar slechts 15 %. De EU kan hier iets aan veranderen: met de voltooiing van de interne markt kan in tien jaar tijd meer dan 700 miljard EUR aan economische output worden toegevoegd, en een gemeenschappelijke digitale economie kan nog eens 178 miljard EUR bijdragen. Dan zou de EU ook met succes Europese normen kunnen blijven vaststellen en bevorderen op mondiaal niveau.

2.3. De EU heeft meer dan haar mondiale concurrenten te lijden onder extreem hoge energieprijzen en inflatie, terwijl andere wereldeconomieën tegelijkertijd hun eigen industrieën subsidiëren en bevoordelen. Hierdoor ontstaat het risico dat industriële ondernemingen wegtrekken uit de EU. Om deze problemen en andere bestaande en toekomstige uitdagingen met succes het hoofd te kunnen bieden, moeten het structurele en duurzame concurrentievermogen en de veerkracht van de Europese economie vergroot worden. Betaalbare energieprijzen en een zekere energievoorziening zijn een wezenlijke voorwaarde voor het concurrentievermogen van de Europese industrie.

2.4. De mondiale economische context is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. Daarin kan de EU niet langer vertrouwen op een functionerend multilateraal, op regels gebaseerd economisch en handelssysteem. Zij wordt namelijk steeds meer geconfronteerd met mondiale marktverstoringen als gevolg van maatregelen zoals de Amerikaanse Inflation Reduction Act, die erop gericht is Amerikaanse industriële spelers te steunen via belastingkredieten, royale financiële steun en vereisten inzake lokale inhoud ten nadele van niet-Amerikaanse economische actoren, of de al langer bestaande protectionistische Chinese subsidieregelingen, waarbij ook nationale spelers worden bevoordeeld en een nationalistische economische agenda wordt gevolgd. De EU moet krachtig reageren en de politieke instrumenten, maatregelen en hulpmiddelen vaststellen die zij nodig heeft om sneller, innovatiever en opnieuw aantrekkelijk voor investeerders te worden, zonder afbreuk te doen aan haar sociale en milieuwaarden.

2.5. Tegen deze achtergrond is het EESC ingenomen met de voorstellen van de Europese Commissie voor een industrieel plan voor de Green Deal en voor de verordening voor een nettonulindustrie, die de industriële actoren in de EU richtsnoeren en voorspelbaarheid bieden en een verbintenis inhouden om de Europese fabrikanten en aanverwante ecosystemen te versterken. De inspanningen om tegen 2050 tot een koolstofvrije economie te komen, staan gelijk aan een tweede industriële revolutie en moeten als zodanig worden opgevat, met inbegrip van de nodige politieke, economische en maatschappelijke verbintenissen.

2.6. Het EESC steunt met name de duidelijke boodschap in beide documenten dat er veel moet worden geïnvesteerd in de transitie naar een duurzame economie en samenleving. Een groen industriebeleid moet er ook op gericht zijn het maatschappelijk welzijn te vergroten. Het is een goede zaak dat in de verordening voor een nettonulindustrie de nadruk wordt gelegd op de vaardighedenkloof en de kloof inzake personele middelen die de transitie momenteel vertragen. Hoe de gestelde doelstellingen moeten worden verwezenlijkt en welke doeltreffende maatregelen zullen worden genomen, blijft echter onbesproken.

2.7. Het EESC verzoekt derhalve de Europese Commissie duidelijker aan te geven welke doeltreffende maatregelen zij denkt te nemen om de vestigingsfactoren en het concurrentievermogen van de Europese economieën te verbeteren en de EU te onderscheiden van haar systeemconcurrenten. Deze acties moeten gericht zijn op het verbeteren van de connectiviteit binnen de interne markt voor alle lidstaten, onder meer door de ontwikkeling en verbetering van infrastructuur en interconnecties voor vervoer en energie, met inbegrip van netwerken.

2.8. Het EESC wijst erop dat zowel werkgevers, werknemers als burgers moeilijke tijden doormaken, met een schok in de energievoorziening, een schok in het arbeidsaanbod, schokken in de toeleveringsketen en inflatie; dit zorgt voor een aanzienlijke cumulatieve last voor iedereen. Het doel van het industrieel plan voor de Green Deal en de verordening voor een nettonulindustrie van de EU moet dan ook zijn om deze lasten te verlichten en niet te verzwaren.

2.9. Het EESC ziet ook een rol weggelegd voor consumenten om de transitie naar klimaatneutraliteit in 2050 te bevorderen. Hun keuze voor of tegen bepaalde producten en of zij al dan niet de fabricage- en productieomstandigheden in de EU maar ook in derde landen steunen en tolereren, is een belangrijke factor om veranderingen teweeg te brengen. Het EESC staat achter de versterking van hun positie⁽¹⁾ en benadrukt de noodzaak van bewuste beslissingen van consumenten.

3. Specifieke opmerkingen

3.1. Regelgevingskader

3.1.1. Het beleid van de EU moet gebaseerd zijn op innovatie, excellentie en uiterst bekwame en hooggekwalificeerde mensen, en erop gericht zijn de bureaucratie en kosten zo veel mogelijk terug te dringen. Het is van belang dat de rechtsstaat, die als een van de hoekstenen van de EU het ondernemingsklimaat van zekerheid en stabiliteit voorziet, in alle omstandigheden wordt geëerbiedigd. Een gestructureerde sociale dialoog op tripartiete basis tussen regeringen, vakbonden en werkgeversorganisaties is onontbeerlijk om te zorgen voor stabiliteit, maatschappelijk draagvlak en economische veerkracht.

3.1.2. In de verordening voor een nettonulindustrie wordt een reeks maatregelen voorgesteld om de randvoorwaarden voor de productie van nettonultechnologie te verbeteren, waaronder een vereenvoudigd regelgevingskader met bijvoorbeeld snellere vergunningsprocedures en centrale aanspreekpunten in het administratieproces. Het is van cruciaal belang dat deze snellere vergunningsprocedures gelden voor de gehele waardeketen van nettonultechnologieprojecten, zonder afbreuk te doen aan de sociale en milieudoelstellingen van de verordening. Hoewel het EESC het eens is met deze aanpak, dringt het er bij de wetgevers op aan om deze verbeteringen niet te beperken tot nettonultechnologieën, maar om ze standaard toe te passen op alle economische sectoren.

3.1.3. Het EESC wijst erop dat de transformatie van de Europese industrie uiteindelijk veel verder gaat dan de productie van schone technologieën, omdat er in Europa veel energie-intensieve zware en basisindustrieën zijn die koolstofvrij moeten worden gemaakt en niet in het industrieel plan voor de Green Deal zijn opgenomen. Een coherente industriestrategie voor Europa bestaat uit inclusieve economische groei die ervoor zorgt dat alle lidstaten en regio's deelnemen aan en profiteren van de groene industriële transitie. Derhalve is het van cruciaal belang dat met het industrieel plan voor de Green Deal versnippering van de interne markt wordt voorkomen en wordt gestreefd naar samenhang tussen lidstaten en regio's.

3.1.4. Het EESC is ervan overtuigd dat het mogelijk is een groene vereenvoudigingsagenda te ontwikkelen waarmee de vergunningsprocedures voor groene projecten worden verbeterd en tegelijkertijd de milieuwetgeving wordt nageleefd. Naast de digitalisering en vereenvoudiging van de vergunningsprocedures is het noodzakelijk om de deskundigheid, capaciteit en vaardigheden van de lokale en nationale overheden te vergroten. De efficiëntie van de vergunningsprocedures moet worden verbeterd door een goede planning en door de capaciteit van de betrokken bestuursniveaus te vergroten, niet in het minst door meer personeel en opgeleid personeel. Gezien de noodzaak om het concurrentievermogen van Europese bedrijven te verbeteren moeten de besluitvormingsprocessen van de EU worden voorzien van een concurrentievermogenstoets waarmee een evenwicht tussen de economische, de sociale en de milieudimensie van de besluitvormingsprocessen voor wetgevingsvoorstellen wordt gewaarborgd.

3.1.5. Het EESC wijst erop dat regulering moet worden aangevuld met andere instrumenten, zoals subsidies, om te voorkomen dat het bbp en de welvaart dalen. De rapportageverplichtingen, met name die op grond van de groene, digitale en economische wetgeving van de EU, moeten worden gestroomlijnd en waar mogelijk geharmoniseerd om een wildgroei aan regels, een regelgevingschaos en een versnippering van de interne markt te voorkomen.

⁽¹⁾ Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen 2005/29/EG en 2011/83/EU wat betreft het versterken van de positie van de consument voor de groene transitie door middel van betere informatie en bescherming tegen oneerlijke praktijken (COM(2022) 143 final — 2022/0092 (COD)) (PB C 443 van 22.11.2022, blz. 75).

3.2. Toegang tot en vergemakkelijking van investeringen

3.2.1. De economische actoren in de EU worden geconfronteerd met hevige mondiale concurrentie. Om het concurrentievermogen te verbeteren is tijd een beslissende factor. Derhalve benadrukt het EESC dat er sneller besluiten moeten worden genomen over financiële steun en toegang tot financiering, ook in het kader van de verschillende Europese steunprogramma's zoals REPowerEU, InvestEU en andere regelingen. Lange, slepende procedures — een ondoordringbare financieringsjungle — zullen investeerders ervan weerhouden in Europa te investeren en zijn nadelig voor de inspanningen om investeringen aan te trekken.

3.2.2. Het EESC benadrukt derhalve dat ondernemingen van alle groottes, inclusief kmo's, werkbare, tijdige en gemakkelijker toegankelijke financieringssteun, zowel voor exploitatiekosten als voor kapitaaluitgaven, nodig hebben. Het dringt aan op een evaluatie van de bestaande instrumenten om vast te stellen welke daarvan het meest succesvol zijn, en deze verder te ontwikkelen. Het EESC is van mening dat met het industrieel plan voor de Green Deal moet worden vastgesteld waar en wanneer overheidsfinanciering essentieel is om op basis van duidelijke voorwaarden de transitie van belangrijke industrieën te ondersteunen, en omgekeerd waar particuliere financiering het gat kan opvullen, mits de juiste regelgevingsstimulansen worden geboden.

3.2.3. Het EESC wil ervoor waarschuwen dat door simpelweg de staatssteunregels te versoepelen zonder te voorzien in aanvullende financiële mechanismen op EU-niveau, de verschillen tussen de EU-economieën waarschijnlijk verder zullen toenemen, aangezien sommige EU-landen wellicht niet de begrotingsruimte hebben om te investeren in de groene transitie. Het herbestemmen van leningen in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en REPowerEU ten behoeve van schone industriële sectoren kan alleen effect sorteren als deze worden aangevuld met aanzienlijke subsidies voor activiteiten die niet noodzakelijkerwijs rendement opleveren, zoals de ontwikkeling van openbare infrastructuur, subsidies voor huishoudens die niet over de middelen beschikken voor renovatie en kleinschalige investeringen in hernieuwbare energie, en onderwijs en omscholing.

3.2.4. Het EESC stelt voor dat het industrieel plan voor de Green Deal ook wordt toegespitst op de ontwikkeling van groene overheidsopdrachten, omdat overheden daardoor groene producten gaan kopen. De middelen van het industrieel plan voor de Green Deal, met inbegrip van geactualiseerde nationale herstel- en veerkrachtplannen, zouden de kosten in verband met groene overheidsopdrachten kunnen dekken, totdat dit een algemene eis in het kader van de EU-wetgeving wordt. Overheidssteun moet gekoppeld worden aan voorwaarden die erop gericht zijn het milieu beter te beschermen, bedrijven te ondersteunen bij het aanbieden van hoogwaardige banen, de toegang tot opleiding te bevorderen en hoogwaardige leerlingplaatsen te creëren. Voorts is het van belang openbare aanbestedingsprocedures toegankelijker te maken voor kmo's. Derhalve verzoekt het EESC de Commissie een gebruiksvriendelijke databank op te zetten.

3.2.5. Met de nieuwe gezamenlijke EU-financiering moeten marktfalen en sectoren met onvoldoende particuliere financiering worden aangepakt en moet zodoende doeltreffende steun worden verleend aan diverse segmenten van de industrie voor schone technologieën, met name kmo's. Daarbij moeten verstoringen van de interne markt worden voorkomen en moet de economische cohesie in de EU worden verbeterd. In dit verband benadrukt het EESC dat tijdelijke vrijstellingen van de staatssteunregels tijdelijk moeten blijven en ook doelgericht moeten zijn. De financiering moet ook gericht zijn op de omscholing en opleiding van werknemers en op een rechtvaardige transitie om een toekomstbestendig vaardighedenbestand te waarborgen.

3.2.6. Het EESC is zich ervan bewust dat aanvullende financiering op EU-niveau moeilijk te genereren is. Op middellange termijn moet, los van de volgende onderhandelingen over het MFK, een serieus debat over nieuwe eigen middelen van de EU en het EU-soeveriniteitsfonds op gang worden gebracht. Op korte termijn moet de via het Innovatiefonds van het EU-emissiehandelssysteem beschikbare financiering worden vervoegd en gericht op baanbrekende technologieën in sectoren waar de uitstoot moeilijk te verminderen is.

3.3. Markten en toeleveringsketens

3.3.1. In 2021 heeft de Europese Commissie in het kader van haar industriële strategie een lijst van "industriële ecosystemen" gepubliceerd. Doel is een beter inzicht te krijgen in zowel de onderlinge verbanden als de hiaten in de economische structuren en toeleveringsketens van Europa. Tegen deze achtergrond verzoekt het EESC de Europese Commissie de onderlinge afhankelijkheid tussen waardeketens en de rol van chemicaliën, grondstoffen en met name basisindustrieën en processen in de transitie naar een nettonul- en circulaire economie te erkennen. De focus op nettonultechnologieën mag er niet toe leiden dat er nieuwe hiaten in de Europese toeleveringsketens ontstaan doordat onvoldoende aandacht wordt besteed aan de behoeften van andere sectoren, zoals energie-intensieve sectoren. Indien geen rekening wordt gehouden met hun problemen, zoals hoge energieprijzen, dreigt de EU belangrijke, misschien zelfs strategische delen van industriële ecosystemen te verliezen.

3.3.2. Het EESC wil ook de noodzaak van toegang tot energie en grondstoffen tegen een concurrerende prijs benadrukken. Dergelijk beleid moet worden ondersteund door handelsovereenkomsten en veiligstelling van een wereldwijde aanvoer van grondstoffen. Tegelijkertijd erkent het EESC dat een mondiale race om grondstoffen niet duurzaam is. Derhalve moet Europa manieren vinden om efficiënter met hulpbronnen en materialen om te gaan door op grote schaal maatregelen te nemen om de vraag te beperken: ecologisch ontwerp en circulariteit, energie-efficiëntie, versterking van de duurzaamheid van producten en ondersteuning van doelgerichte innovatieve praktijken en technieken. Het EESC vraagt dringend om een audit om na te gaan hoe de EU haar waardeketens kan beheersen en verbeteren en buitensporige afhankelijkheden kan vermijden.

3.3.3. Het EESC wijst erop dat er sterkere handelsbetrekkingen met derde landen moeten worden opgebouwd, dat de werkzaamheden inzake vrijhandelsovereenkomsten, die ook onze waarden uitdragen, moeten worden bevorderd en dat de ontwikkeling en het gebruik van handelsbeschermingsinstrumenten, zoals antidumping, antidwang en screening van buitenlandse investeringen, moeten worden voortgezet.

3.3.4. Toegang tot energie en grondstoffen tegen concurrerende prijzen is van cruciaal belang voor de instandhouding van de industriële productie en aanverwante activiteiten in de EU. Bij het vergroten van haar concurrentievermogen, veerkracht en wereldwijde invloed moet de EU vertrouwen op de open markteconomie en open samenlevingen, die immers haar grootste troeven zijn, en haar focus opnieuw richten op de essentiële voorwaarden voor het creëren van welvaart en welzijn.

3.4. *Vaardigheden verbeteren met het oog op hoogwaardige werkgelegenheid in nettonultechnologieën*

3.4.1. Het EESC steunt de beginselen van doeltreffende systemen voor een leven lang leren en een betere anticipatie op toekomstige behoeften aan vaardigheden. Tegen deze achtergrond pleit het voor een structurele betrokkenheid van de sociale partners bij de geplande academies voor nettonultechnologie. Voorts is het EESC van mening dat een verbeterd regelgevingskader voor de gezamenlijke erkenning van kwalificaties niet beperkt mag blijven tot banen die verband houden met nettonultechnologieën, maar moet worden uitgebreid tot alle sectoren en vaardigheden. Het EESC wijst erop dat de Europese industrie kan worden ondersteund door te investeren in en steun te verlenen aan haar werknemers, d.w.z. door onder meer de werkgelegenheid te beschermen en werknemers die gebruikmaken van werktijdverkorting te helpen.

3.4.2. Het EESC is ervan overtuigd dat bijscholing en opleiding nodig zijn om de transformatie te ondersteunen. In het algemeen vormen de risicosectoren in verband met hoge emissies een kleine bedreiging, maar in sommige Europese regio's kunnen de gevolgen op korte termijn verwoestend zijn. Alleen door te investeren in het verbeteren van vaardigheden, het bieden van toegang tot (om)scholing en het bevorderen van economische diversificatie naar groenere activiteiten wordt de transitie beheersbaar, kan worden omgegaan met de huidige krapte op de markten en kan de herverdeling op de arbeidsmarkt worden verbeterd. Wanneer alle belanghebbenden, met inbegrip van werknemersorganisaties, in een vroeg stadium worden betrokken, kan beter op herstructureringsbehoeften worden geanticipeerd en kunnen deze herstructureringsprocessen beter in goede banen worden geleid⁽²⁾. Het EESC verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat het industrieel plan van de EU bijdraagt aan het scheppen van hoogwaardige banen met eerlijke arbeidsvoorwaarden en een goed salaris, alsook aan het bevorderen van collectieve onderhandelingen en de naleving van collectieve overeenkomsten.

3.4.3. Wat het voorstel voor academies voor nettonultechnologie betreft, wijst het EESC op de bestaande, gevestigde structuren voor kwalificatie en beroepsopleiding in de EU. Het benadrukt dat er geen rechtsgrond bestaat om dit soort bepalingen op het vlak van (beroeps)opleiding via een verordening in te voeren. De ontwerpverordening vormt geen afspiegeling van de realiteit in bedrijven en EU-lidstaten, wat ook blijkt uit het feit dat een structurele inbreng van de sociale partners of andere relevante organisaties niet aan de orde komt. Het EESC pleit er daarom voor dat de onderwijs- en opleidingsaspecten van het voorstel voor een verordening worden ondergebracht in een aanbeveling, zoals gebruikelijk is op dit beleidsterrein, en roept de EU-instellingen op om de sociale partners en het Europese netwerk van Kamers van Koophandel op zijn minst actief te betrekken bij de activiteiten van de Europese academies voor nettonultechnologie en het platform voor nettonultechnologie in Europa.

3.4.4. Uit berekeningen van de Europese Commissie blijkt dat nettonultechnologie flink wat banen kan opleveren: er zijn 180 000 werknemers nodig voor de productie van waterstofbrandstofcellen, 66 000 voor de productie van zonnepanelen en 800 000 voor de productie van batterijen. Het EESC verzoekt de Commissie en de lidstaten dan ook om niet alleen de randvoorwaarden voor de noodzakelijke ontwikkeling van vaardigheden in de EU te ondersteunen, maar ook de werkvergunningen voor gekwalificeerde werknemers van buiten de Europese Unie te bespoedigen en te standaardiseren.

⁽²⁾ Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over democratie op het werk (verkennend advies op verzoek van het Spaanse voorzitterschap van de Raad) (PB C 228 van 29.6.2023, blz. 43).

3.5. Innovatie

3.5.1. De productiviteit kan ook nog op een andere manier worden verhoogd, nl. door te focussen op innovatiecapaciteit, die van essentieel belang is voor de ontwikkeling, het aanpassingsvermogen en de vernieuwing van bedrijven. Wil de EU in de toekomst succesvol zijn, dan zijn er zowel particuliere als publieke investeringen in onderzoek en innovatie nodig. Bedrijven, universiteiten en innovatie-organisaties moeten gemakkelijker kunnen samenwerken; dat is immers de beste manier om tot meer productieve innovatie te komen. Ook het betrekken van werknemers kan helpen om het volledige potentieel van innovatie en de beoogde veranderingen te realiseren.

3.5.2. Momenteel is de meeste EU-financiering vooral gericht op de vroege stadia van technologische ontwikkeling en op de acceptatie van deze technologieën door downstreamgebruikers. Steun voor productiecapaciteit en opschaling blijft schaars. Het EESC is van mening dat hier verandering in moet komen.

3.5.3. Het EESC erkent dat de relevantie van kritieke grondstoffen voor de industriële activiteiten van de EU niet genoeg benadrukt kan worden. In dit verband moet innovatie in de eerste plaats gericht zijn op vervangende stoffen, producten en materialen die de EU minder afhankelijk kunnen maken van kritieke grondstoffen die voor haar niet gemakkelijk toegankelijk zijn.

3.6. Governance

3.6.1. Hoofdstuk VII van de voorstellen voor de verordening voor een nettonulindustrie voorziet in een structuur, het platform voor nettonultechnologie in Europa, dat bedoeld is als referentie-instantie waarin de Commissie en de lidstaten kunnen discussiëren, informatie kunnen uitwisselen en beste praktijken kunnen delen inzake kwesties die verband houden met deze verordening. Het EESC wil echter benadrukken dat de Commissie niet alleen deskundigen, maar vooral vertegenwoordigers van de nettonulindustrie en aanverwante vakbonden om input moet vragen. Het EESC is ingenomen met het streven naar betere coördinatie en zou bij het platform moeten worden betrokken, zodat de standpunten van werknemers, werkgevers en het maatschappelijk middenveld structureel worden ingebracht bij de werkzaamheden ervan.

3.7. Strategische nettonultechnologieën

3.7.1. Het EESC is ingenomen met de aanpak van prioritaire investeringen in en steun voor schone technologieën. In de lijst van technologieën die in het voorstel voor de verordening voor een nettonulindustrie worden gesteund, komen echter het koolstofvrij maken van energie-intensieve industrieën en de circulariteitsdimensie nauwelijks aan bod. We kunnen de klimaatdoelstellingen voor 2050 niet halen zonder een concurrerende circulaire economie op te bouwen: het gebruik van afval, afgevangen koolstof of hernieuwbare grondstoffen zijn allemaal haalbare manieren om de uitstoot in alle sectoren te verminderen en de EU minder afhankelijk te maken van de invoer van grondstoffen. Het EESC verzoekt de wetgevers dan ook om de lijst van strategische nettonultechnologieën dienovereenkomstig uit te breiden.

3.7.2. Het EESC steunt de vaststelling van duidelijke doelstellingen en streefcijfers voor de productiecapaciteit in Europa, met name de doelstellingen om 10 % van de winning van onze strategische delfstoffen te dekken, waarbij sterk wordt ingezet op verdere milieubescherming, om 40 % raffinage van materialen te bereiken, waarbij ook vooruitgang wordt geboekt met de mijnbouwcapaciteit en zo echte meerwaarde wordt gecreëerd, en om tegen 2030 een recyclingpercentage van 15 % te bereiken.

3.7.3. Het EESC wijst erop dat het risico van een stijging van de productiekosten groot is omdat bijna 25 % van de emissies afkomstig is uit sectoren waar de uitstoot moeilijk te verminderen is, die niet in het gewenste tempo zullen decarboniseren zonder dat de productiekosten stijgen. Dat zou kunnen leiden tot een verstoring van het aanbod en een onvermogen om in de behoeften van de markt te voorzien. Zolang er geen nieuwe technologieën worden toegepast, is het zeer waarschijnlijk dat de productiekosten stijgen. Daardoor ontstaan tekorten en hogere prijzen die doorwerken in de prijzen van andere producten in de waardeketen.

Brussel, 13 juli 2023.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE